

mieën, gecompliceerde fracturen, prostatectomie, kinderchirurgische ingrepen, vaattraumata en thoracotomieën. Tijdens het vierde jaar fungeert de assistent als hoofd-assistent. Met name worden nog genoemd de electieve reconstructieve orthopedisch-chirurgische ingrepen, transurethrale resecties, hemimandibulectomieën en palatumplastieken.

Er is een nationale beoordelingsraad voor de chirurgie, welke het toezicht heeft op de chirurgische opleiding en de opleidingsinstituten. Deze raad neemt ook de examens af. In deze raad hebben de leiders van de belangrijkste opleidingsinstituten zitting.

De eisen voor buitenlandse chirurgen of in het buitenland opgeleide Indonesische chirurgen zijn ook nog eens onder woorden gebracht. Deze zijn:

a. erkenning van het artsdiploma door het Ministerie van Volksgezondheid;

b. toestemming om als arts te werken (werkvergunning);

c. actieve en passieve beheersing van de Indonesische taal;

d. geslaagd zijn voor het eindexamen chirurg, afgenomen door de bovengenoemde beoordelingsraad. Dit examen zal in de regel pas afgenomen worden nadat de betrokken chirurg een „adaptatieperiode” in een opleidingskliniek heeft doorgebracht. In de praktijk zal dit neerkomen op het A-ziekenhuis in Jakarta of Surabaya.

Uitzonderingen gelden alleen voor „experts” die voor korte tijd uitgenodigd worden, om met een speciaal doel aan een opleidingsinstituut of elders te komen werken.

Amsterdam, december 1975

W. DE JONG

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de redactie; deze behoudt zich het recht voor de stukken te bekorten)

Proctalgia fugax

Naar aanleiding van het caput selectum van collega J. H. M. VAN TONGEREN (1976) kan ik het volgende nog mededelen.

Dit beeld komt naar mijn ervaring bijna uitsluitend 's nachts of in rust voor. Behalve het door collega VAN TONGEREN vermelde zijn er nog twee manieren om de klachten snel tot verdwijning te brengen. Ten eerste: indien mogelijk, het produceren van ontlasting; hierdoor trekt de pijn bijna altijd weg. Ten tweede: nooit blijven liggen, doch in beweging gaan, bij voorkeur lopen of kamergymnastiek doen. Belangrijk is ook dat men niet eerder naar bed terug gaat dan wanneer de aanval volledig verdwenen is.

Tenslotte, indien men regelmatig bij patiënten naar „anuskrampen” informeert, blijken deze veel vaker voor te komen dan men zou afleiden uit de incidentele spontane klacht. Het ziektebeeld lijkt nogal eens samen te hangen met spanningen en (of) stoornissen bij de coïtus.

Literatuur: TONGEREN, J. H. M. VAN (1976) *Ned. T. Geneesk.* 120, 280.

's-Gravenhage, februari 1976

J. F. BURGER

Het is goed dat bij tijd en wijle de aandacht wordt gevraagd voor aandoeningen, die niet zeldzaam zijn en toch weinig bekend. Daarom is het artikel van collega VAN TONGEREN (1976) nuttig.

Toen ik in 1938 op deze kwaal de aandacht vestigde, volgden een groot aantal brieven van Nederlandse artsen die er mee te kampen hadden en zich opgelucht voelden, dat hun moeilijkheden „geplaatst” werden. Bij hen en bij de patiënten die ik sindsdien met de kwaal heb gezien, was eigenlijk geen enkel middel, ook plaatselijke toepassing van warmte, van nut. De duur van de aanval is erg wisselend, zodat het verband tussen het ophouden van de pijn en de maatregel onduidelijk bleef.

Literatuur: STOLTE, J. B. (1938) *Ned. T. Geneesk.* 82, 5490. — TONGEREN, J. H. M. VAN (1976) *Ned. T. Geneesk.* 120, 280.

Tilburg, februari 1976

J. B. STOLTE

Aan het slot van mijn artikel over proctalgia fugax merkte ik reeds op, dat over de therapie van deze aandoening tegenstrijdige opvattingen bestaan. Het doet mij daarom genoegen van de collegae BURGER, HERMANS en STOLTE andere ervaringen te vernemen dan die, welke door mij werden genoemd. Het artikel van collega STOLTE uit 1938 heb ik gemist. Collega HULST uit Utrecht wees mij daar reeds op door het sturen van een overdrukje van zijn klinische les over „Twee „dikke-darm”-lijders, carcinoma coli proctalgia fugax” (1952). Hierin verwijst hij naar het artikel van collega STOLTE. Behalve deze twee artikelen heb ik ook achteraf geen andere bijdragen over deze aandoening in het tijdschrift kunnen vinden.

Literatuur: HULST, L. A. (1952) *Ned. T. Geneesk.* 96, 2463.

Nijmegen, maart 1976

J. H. M. VAN TONGEREN

Ned. T. Geneesk. 120, nr. 14, 1976